
COM IMPULSEM LA COL·LABORACIÓ PUBLICOCOMUNITÀRIA ALS NOSTRES MUNICIPIIS?

Relatoria de la 1a Jornada de la XMESS i
l'Oficina Tècnica de les Comunalitats Urbanes
sobre experiències, reptes i oportunitats d'un model
innovador en l'ús i gestió dels béns públics

Manresa, 5 de juny

Jornada: Com impulsem la col·laboració publicocomunitària als nostres municipis?

Contingut

Benvinguda institucional, a càrrec de l'Ajuntament de Manresa i la DGESSC	3
Introducció, amb la XMESS i l'Oficina de les Comunalitats Urbanes	5
Berta Riera i Bayer, Oficina Tècnica de les Comunalitats Urbanes	5
Elisa Segué i Peña, Coordinadora Tècnica de la XMESS	6
La col·laboració publicocomunitària en la gestió de recursos i serveis	7
Marc conceptual i diferències clau	8
Flexibilitat i graus de gestió comunitària	9
Valor afegit per l'administració i la societat	9
Exemples concrets i eines existents	10
Torn obert de paraules	10
Experiències de gestió comunitària al territori	12
Escorxador de l'Armentera	12
L'Obradora de Manresa	13
Ateneu Popular de Salt	14
Torn obert de paraules	15
Reptes i oportunitats de la col·laboració publicocomunitària en l'ESS	16
Patrimoni Ciutadà	16
Cooperatives mixtes	16
Potencialitats de la Llei d'economia social	17
Torn obert de paraules	18
Cloenda institucional	19
Conclusions i aprenentatges principals	22
Nucli conceptual i valor afegit	23
Aprenentatges clau: com impulsem la col·laboració publicocomunitària	23

BENVINGUDA INSTITUCIONAL, A CÀRREC DE L'AJUNTAMENT DE MANRESA I LA DGESSC

A càrrec de Lluís Vidal Sixto Orozco, regidor d'ocupació i emprenedoria i d'acció comunitària de l'Ajuntament de Manresa, i Toni Vidal Sastre, president de la XMESS.

La jornada obre amb la intervenció de Lluís Vidal, que fa un repàs al recorregut de l'economia social i solidària (ESS) a Manresa, recordant el llegat de figures pioneres com Xavier Rubio. Alhora, reconeix hi ha hagut un període de disminució del suport municipal, però que l'actual equip de govern vol "reprendre totes aquelles coses que s'havien deixat de fer" i connectar amb l'ecosistema actiu de l'ESS al territori.

El regidor va presentar el [Pla d'Impuls de l'Economia Social de Manresa](#), estructurat en cinc blocs d'actuació:

- **Apropar l'ESS al món educatiu**, des de primària fins a la universitat, centrant-se en el model cooperatiu.
- Donar suport des de l'estructura municipal a la **creació de cooperatives i altres entitats**.
- **Fomentar la contractació pública socialment responsable**, tot explorant com la col·laboració amb el tercer sector pot donar lloc a serveis de més qualitat.
- **Divulgació d'iniciatives**, consolidant espais com la [Festa del Riu](#) com a referents.
- **Treball en xarxa i aliança** amb altres àrees municipals i administracions.

Finalment, expressa l'esperança que la nova [Llei d'economia social i solidària](#) permeti un marc més concret per a aquesta classe de col·laboració, ja que la contractació pública amb el tercer sector presenta actualment "problemes de secretaria, d'intervenció". Acaba agraint la presència dels assistents i reafirmant la voluntat política de continuar avançant.

A continuació, Toni Vidal Sastre, president de la XMESS, agraeix a l'Ajuntament de Manresa i al Palau Firal de Manresa que aculli la jornada, que és la primera vegada que s'organitza conjuntament entre la XMESS i l'Oficina Tècnica de Comunalitats.

INTRODUCCIÓ, AMB LA XMESS I L'OFICINA DE LES COMUNALITATS URBANES

A càrrec de Berta Riera i Bayer, de l'Institut de Recerca Urbana de Barcelona (IDRA) de l'Oficina Tècnica de les Comunalitats i Elisa Segués i Peña, coordinadora tècnica de la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (XMESS).

BERTA RIERA I BAYER, OFICINA TÈCNICA DE LES COMUNALITATS URBANES

Comença la intervenció agraïnt a l'Ajuntament de Manresa que aculli una jornada pionera, perquè és el primer esdeveniment organitzat conjuntament per la XMESS i l'Oficina Tècnica de Comunalitats. Destaca la importància d'aquest espai per apropar el treball de les comunalitats als equips tècnics i polítics dels ajuntaments, un dels objectius estratègics de l'oficina.

A continuació, presenta el programa [Comunalitats Urbanes](#), una iniciativa de la [Direcció General d'Economia Social i de les Cooperatives \(DGESSC\)](#) que **promou una economia de proximitat** basada en la col·laboració entre administracions, entitats socials i veïnals, comerços locals i petites empreses del territori. Amb l'objectiu de generar activitat econòmica local, crear ocupació i enfortir les xarxes de suport mutu, el programa —que actualment es troba en la segona convocatòria— parteix de la visió dels béns comuns i de l'ESS.

Actualment hi ha **26 comunalitats actives** arreu del territori, amb presència especial a àmbits urbans de més de 20.000 habitants. Berta Riera va explicar que aquestes comunalitats treballen per impulsar el “**dret a la ciutat**”, fomentant que la ciutadania s'impliqui en la construcció de barris i ciutats més vivibles a través de la participació i l'autoorganització.

El programa de les Comunalitats Urbanes es desenvolupa a través de quatre línies estratègiques:

- **Capacitar per a la inserció laboral** i l'emprenedoria.
- **Garantir l'accés a béns i serveis** essencials mitjançant el suport mutu.
- **Facilitar la transformació** per activar sectors productius.
- **Impulsar la intercooperació** entre agents diversos.

Riera remarca que el model de les comunalitats no es limita a oferir serveis, sinó que pretén **crear les condicions perquè les comunitats gestionin directament els recursos** i participin activament en la vida econòmica local. Aquest enfocament, assenyala, reconeix la capacitat ciutadana per assumir funcions públiques i coordinar-se amb les administracions.

La intervenció va acabar amb la projecció d'un [vídeo promocional titulat "Relocalitzem l'economia"](#) que il·lustra com les comunalitats transformen la solidaritat en un motor econòmic col·lectiu i l'aposta per una economia centrada en les persones i els territoris.

ELISA SEGUÉS I PEÑA, COORDINADORA TÈCNICA DE LA XMESS

Comença la intervenció explicant que la XMESS es va constituir el 2017 amb la convicció que, des dels municipis i des de l'ESS, es poden millorar les coses. Presenta la xarxa com una eina de suport mutu entre administracions públiques, actualment formada per **67 municipis i consells comarcals**.

Seguidament, destaca una notícia recent i especialment positiva per al creixement de la xarxa: l'[aprovació per unanimitat al Ple de la Seu d'Urgell](#) d'una moció per adherir-se a la XMESS. Es tracta del primer municipi de l'Alt Pirineu i l'Aran que s'incorpora a la xarxa, un pas significatiu per cobrir el buit territorial que ella mateixa ha assenyalat i per estendre el model econòmic solidari a noves zones. Aquesta decisió reflecteix el **creixent interès municipal per donar suport a projectes cooperatius** i diversificar l'economia local.

En aquest sentit, Seguéis presenta la XMESS com un espai pràctic per compartir coneixement i superar obstacles comuns, en la qual els membres es poden preguntar com altres municipis han resolt qüestions concretes, com ara les limitacions tècniques o jurídiques plantejades per secretaris o interventors municipals. L'objectiu, remarca, és precisament crear aquest entorn de suport mutu per avançar en la implantació de l'ESS.

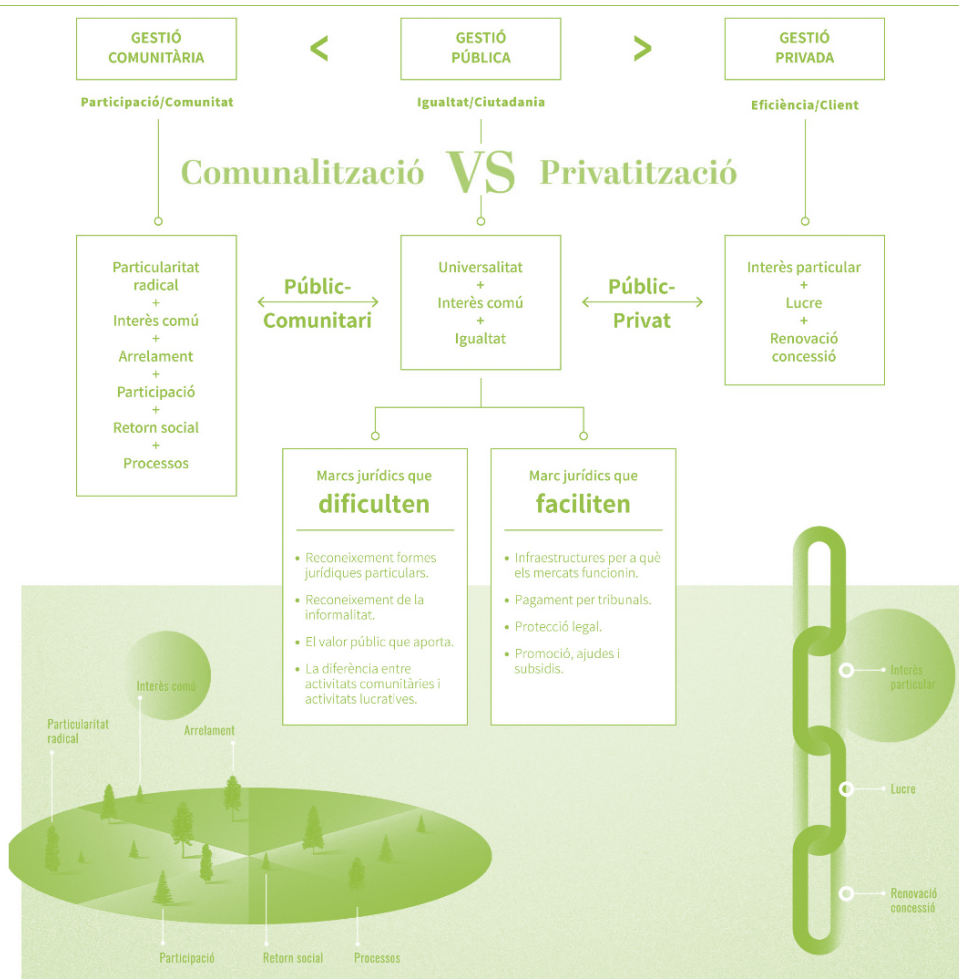
A continuació, es refereix al [projecte de Llei d'economia social i solidària](#), que en aquest moment comença el debat parlamentari. Remarca que es tracta d'un text consensuat pel conjunt del sector i que incorpora conceptes centrals com els "**béns comuns**", un terme que, segons reconeix, encara costa de definir i fer entendre. Explica que, precisament, des de la XMESS i des de l'Oficina de Comunalitats han detectat la necessitat de **parlar amb més claredat** sobre què vol dir gestionar béns o serveis de manera comunitària, i que jornades com aquesta serveixen precisament per això: per trobar-se, escoltar experiències i construir un llenguatge comú.

Finalitza convidant a aprofitar la jornada per **unir esforços entre administracions i comunitat**, respectant les limitacions de cada part, i anuncia que, tot seguit, Laia Forné farà una ponència per situar el marc conceptual de la col·laboració publicocomunitària.

LA COL·LABORACIÓ PUBLICOCOMUNITÀRIA EN LA GESTIÓ DE RECURSOS I SERVEIS

A càrrec de Laia Forné, codirectora de l'Àrea d'Economia i Béns Comuns a l'IDRA (Institut de Recerca Urbana de Barcelona) - Oficina de les Comunalitats Urbanes.

Laia Forné comença la intervenció agraïnt la presència dels assistents i remarcant la importància de crear espais de reflexió comuna entre administracions i projectes comunitaris. Assenyala que l'objectiu de la jornada és precisament **donar eines concretes**, a partir d'experiències reals del territori, per entendre com construir aliances fructíferes entre l'administració local i les iniciatives comunitàries, tot superant les limitacions d'un marc jurídic que no sempre les afavoreix.

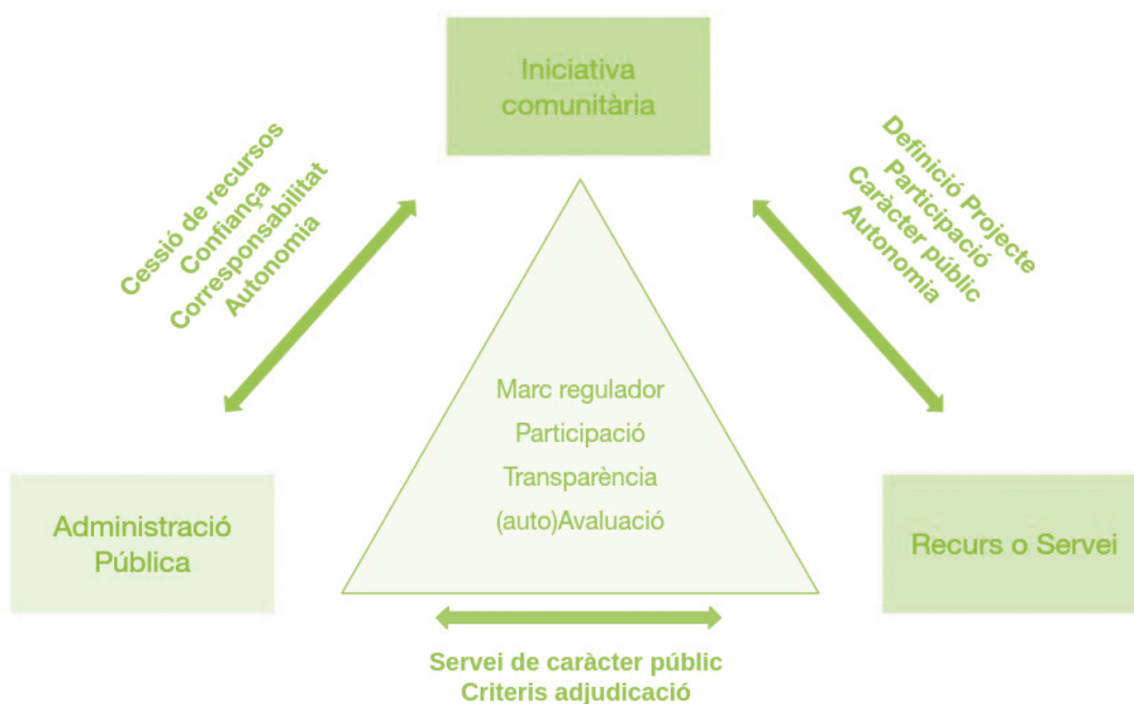
MARC CONCEPTUAL I DIFERÈNCIES CLAU

Primerament situa el marc legal: la [Llei municipal i de règim local](#) estableix que els ajuntaments són l'administració més propera a la ciutadania i tenen competències en serveis obligatoris i no obligatoris.

En aquest context, distingeix entre:

- **Gestió directa** (pública).
- **Externalització** (a actors privats, incloent-hi cooperatives i entitats del tercer sector).
- **Col·laboració publicosocial** (basada en contractació amb el tercer sector).
- **Col·laboració publicocomunitària** (el focus de la jornada).

Així, defineix la col·laboració publicocomunitària per dues característiques fonamentals: en primer lloc, **la iniciativa neix del mateix territori** i no de l'administració; en segon lloc, no es refereix a serveis obligatoris, sinó a **projectes ciutadans**. Aquesta distinció permet buscar criteris propis més enllà de la [Llei de Contractes del Sector Públic](#), basats en el **retorn social, la corresponsabilitat i la participació**.

FLEXIBILITAT I GRAUS DE GESTIÓ COMUNITÀRIA

En aquest sentit, Forné remarca que no hi ha un model únic de gestió comunitària, sinó diferents graus que s'han d'adaptar a les necessitats de cada territori i comunitat, dels quals es poden enumerar els models següents:

- **Acompanyament veïnal:** on el personal tècnic és municipal, però la comunitat acompanya i defineix el projecte.
- **Cogestió:** amb equip tècnic mixt (funcionaris i treballadors cooperatius o d'entitats).
- **Gestió comunitària pura:** on l'entitat contracta el seu propi personal.
- **Autogestió total:** sense suport econòmic públic, només amb recursos propis.

VALOR AFEGIT PER L'ADMINISTRACIÓ I LA SOCIETAT

Impulsar un model de gestió comunitària aporta valors que cap altra fórmula pot oferir:

- **Enforteix el teixit comunitari** i la cohesió social.
- **Genera capacitat** de resposta davant de crisis (com el COVID o les danes).
- **Implica la ciutadania** en els afers públics, entenent que “allò públic ens pertany a totes”.

Gradients de correponsabilitat

EXEMPLES CONCRETS I EINES EXISTENTS

Per il·lustrar com tot això es pot materialitzar, es presenten diverses experiències i eines que ja estan en marxa:

- **Patrimoni Ciutadà de Barcelona:** un marc regulador que reconeix i facilita la gestió comunitària de béns municipals.
- **Gestió cívica a Barcelona:** basat en l'article 34 de la [Carta Municipal](#), que reconeix que les entitats poden gestionar afers públics. Actualment hi ha més de 70 equipaments gestionats amb aquesta fórmula.
- **Càlcul del retorn social de Can Batlló:** el destaca com a eina clau el **càlcul del retorn social** per justificar concessions públiques. En el cas de Can Batlló, es quantifica que el projecte genera un valor social equivalent a 1,5 milions d'euros anuals (en hores de voluntariat, manteniment i activitats), amb un impacte que demostra que **per cada euro d'inversió pública, el projecte en retorna tres a la comunitat**. Aquest informe va ser decisiu per a l'acceptació de la concessió per part de la intervenció municipal.
- **Balanç comunitari:** una eina del sector de l'economia social per autoavaluar i quantificar l'impacte social i comunitari dels projectes.

Laia Forné conclou la ponència subratllant la necessitat de continuar buscant fórmules jurídiques innovadores, aprendre de les experiències existents i construir eines comunes que permetin a la contractació pública incorporar criteris de valor comunitari més enllà de l'eficiència econòmica.

TORN OBERT DE PARAULES

Primerament, pren la paraula Xavier Rubio Cano, cap del Departament d'Economia Social de l'Ajuntament de Barcelona, i comença reconeixent la tasca de Laia Forné: "La Laia no ho ha dit, però jo ho dic jo. Això tan bonic que ens ha ensenyat del cas de Can Batlló, ella en va ser una gran corresponsable. Va treballar-hi de forma molt ferma."

Aprofundeix en els detalls d'aquest cas paradigmàtic. Recorda que Can Batlló és una antiga fàbrica tèxtil tancada als anys setanta, amb una superfície immensa equivalent a "5 camps de futbol". Destaca la data simbòlica de l'ocupació veïnal, l'11 de juny de 2018, que va coincidir amb l'elecció de l'alcalde a l'hemicicle municipal. El nou govern va optar per negociar i donar suport el projecte cooperatiu, finançant-ne un estudi de viabilitat. Aquest procés va culminar amb la cessió del [Bloc 4 de Can Batlló](#), que avui acull **més de 40 cooperatives** i genera una activitat anual de **fins a 15.000 activitats**.

Com impulsem la col·laboració publicocomunitària als nostres municipis?

Rubio fa una reflexió més àmplia sobre el model, assenyalant que “fins ara sobretot s’ha formalitzat la gestió pública o comunitària amb els contenidors —els espais—, però és igual o més important fer-ho amb el contingut, amb l’activitat”, ja que el que fan aquests projectes és, en definitiva, “política pública des d’allò comunitari”.

Acaba la intervenció amb un missatge crític i motivador, argumentant que cal “blindar” i defensar aquestes experiències, ja que “sempre la lògica neoliberal avaluarà els impactes quan ells són els primers que no els avaluen”. Convida a ser conscients que “venim amb l’infern” —l’herència d’un passat complex—, però que el repte és “reconèixer i donar espai allò que dins d’aquest infern ja és el futur”.

Després d’aquesta intervenció, i en no haver-hi més intervencions del públic, es dona pas a la següent part de la jornada.

EXPERIÈNCIES DE GESTIÓ COMUNITÀRIA AL TERRITORI

Modera: Lola Martínez, de l'Ajuntament d'Amposta, la XMESS, i la Comunalitat de l'Era.

ESCORXADOR DE L'ARMENTERA

A càrrec de Lluís Vila Camps, veterinari i enginyer agrícola de l'Associació de Productors i Elaboradors Ecològics de Girona.

Context: és un [escorxador municipal històric a l'Armentera](#) (Alt Empordà), l'únic públic a la zona que ofereix servei de sacrifici de bestiar (ovelles, cabres, porcs, bovins).

Procés: el 2003, l'Ajuntament el va deixar de gestionar directament. Un grup de carnisers i ramaders locals va crear una societat limitada (SL) i va obtenir una concessió. El 2019, amb l'entrada de nous socis (ramaders ecològics) i un canvi generacional, es va transformar en una cooperativa sense canviar la concessió, gràcies a la flexibilitat de l'Ajuntament.

Dificultats: van "anar a contracorrent" de les normatives sanitàries pensades per a la gran indústria. Esmenta el [decret de flexibilització estatal de 2020](#), que permet adaptar exigències a petits escorxadors, però que a Catalunya encara no s'aplica plenament per "falta de valentia administrativa".

Impacte i sostenibilitat: el model de governança cooperativa busca suport territorial i aliances amb entitats naturals i ecològiques per donar [estabilitat i rellevància social al projecte](#). Destaca que, tot i ser petit (sacrifici de 1.800-2.000 porcs/any, el que fa la indústria en dues hores), genera ocupació local i permet als ramaders ecològics fer venda directa.

Rol de l'administració: l'Ajuntament ha facilitat la concessió i el canvi de forma jurídica, però no ha donat suport econòmic ni de dinamització. El finançament per a inversions ha arribat via subvencions europees coincidint amb el moment de transformació.

L'OBRAJORA DE MANRESA

A càrrec de l'Alba Alsina, tècnica de l'Anella Verda de l'Ajuntament de Manresa i Txell Saus, sòcia de l'Obradora SCCL.

Origen: el 2018, l'Ajuntament va detectar, mitjançant sondeigs a productors locals, la necessitat d'un espai compartit de transformació alimentària (obrajor) per transformar productes agroalimentaris (sobretot conserves vegetals) amb valor afegit.

Procés: es van fer estudis de viabilitat i es van buscar finançaments (fons europeus, ajuts de la Diputació). Paral·lelament, es va treballar amb els productors per dissenyar la governança, que finalment s'ha resolt amb una cooperativa de serveis.

Innovació administrativa: com que l'obrajor es va construir al mercat municipal de Puigmercadal (bé patrimonial), no es podia cedir directament. Es va optar per una concessió administrativa amb un plec de condicions que prioritzava criteris comunitaris: suport a l'emprenedoria agrària, intercooperació, comercialització conjunta, arrelament territorial, etc.

Dificultats: l'obrajor no va trobar la demanda prevista inicialment (d'elaboració de conserves per aprofitar excedents o de lloguer de l'espai). Va haver de diversificar cap a plats preparats, càterinq, tallers educatius (contra el malbaratament) i producte propi planificat amb socis. El procés sanitari i d'habilitació va ser "una odissea" per les exigències pensades per a grans indústries.

Relació amb l'ajuntament: no hi ha un conveni formal de suport continuat. La col·laboració es fa mitjançant encàrrecs de tallers per a escoles o compres de producte, una manera indirecta de donar suport econòmic sense violar el marc de la concessió.

Impacte: es destaca l'enxarxament entre productors i la creació d'un ecosistema local (com amb el supermercat cooperatiu Supercoop, al mateix mercat). És un projecte "molt fràgil" econòmicament, però amb un alt impacte territorial en termes de xarxa i cohesió.

ATENEU POPULAR DE SALT

A càrrec de Judit Font, membre del grup motor de l'[Ateneu Popular de Salt](#) i Toni Vidal, Tercer Tinent d'Alcalde de l'Ajuntament de Salt.

Context: Salt és un municipi amb fortes desigualtats, segregació i pobresa, però amb un teixit associatiu històric.

Procés: el 2013, un grup d'entitats va iniciar la campanya "[El poble vol les claus](#)" per democratitzar l'accés a la nau de la Fàbrica Coma Cros, llavors ocupada per 14 entitats. Es van fer [processos participatius](#) (2013-2016) que van definir el projecte: gestió comunitària centrada en cultura, educació, associacionisme i economia social.

Accés a l'espai: després de les eleccions de 2017, el nou govern municipal va cedir l'espai. Primer va ser mitjançant [un contracte de serveis via licitació pública \(on només es va presentar la Federació d'Entitats Socioculturals de Salt\)](#). Més endavant es va passar a un conveni de subvenció nominativa consignada als pressupostos municipals, que requereix consens ple cada any.

Model de gestió: l'Ateneu funciona com a ecosistema i instrument al servei de les necessitats del territori: acull des d'un sindicat d'habitatge fins a una escola de circ, passant per projectes d'economia social (ex. [Comunalitats de Salt](#)). És un espai de trobada, reivindicació i resposta comunitària.

Dificultats: la batalla constant per blindar el model jurídicament i assegurar la plurianualitat dels recursos. Cal fer pedagogia constant, tant dins de l'Ajuntament com a la ciutadania, sobre el valor d'aquesta gestió comunitària.

Impacte: Judit destaca que l'Ateneu genera una xarxa de suport social que fa més resiliència al territori en moments de crisi (com durant la covid o en episodis d'estigmatització mediàtica). Toni Vidal afegeix que sense l'Ateneu molts projectes culturals i socials no existirien, i que és un espai clau per a la democràcia i l'activisme a la perifèria de Girona.

TORN OBERT DE PARAULES

- **El paper del personal tècnic (secretaria, intervenció):** es reconeix que és clau. Cal fer-hi pedagogia, involucrar-lo des del començament i mostrar que les solucions buscades són dins del marc legal.
- **La corresponsabilitat i el risc:** es discuteix com l'Administració no només ha de cedir l'espai, sinó assumir part del risc financer per a projectes que no són competitius en el mercat, però que tenen alt valor social. Es proposen mecanismes com encàrrecs de serveis, compres públiques o subvencions directes.
- **Les infraestructures que atenen diversos municipis:** es constata la manca de eines per a gestions supramunicipals (com obradors que serveixin una comarca), un repte legal i administratiu pendent.
- **Els contractes negociats sense publicitat:** es comenta com la Llei de contractes preveu casos molt concrets en que els ajuntaments poden convidar a licitar només a algunes entitats, donant més seguretat jurídica que una subvenció anual. Es tracta dels procediments negociats sense publicitat (regulats a l'article 168 de la Llei 9/2017 de contractes del sector públic) i s'explica l'[exemple de Tàrraga](#) amb les entitats culturals.
- **Reflexió final de Bernat Marquilles (Comunalitat de Manresa):** adverteix que no s'ha d'esperar sempre a que existeixi una "comunitat organitzada" perfecta; l'administració ha de ser agent actiu per acompanyar i promocionar processos comunitaris, fins i tot en llocs on encara no hi ha una demanda explícita.

REPTES I OPORTUNITATS DE LA COL·LABORACIÓ PUBLICOCOMUNITÀRIA EN L'ESS

Modera Bernat Marquilles de la Comunalitat de Manresa.

PATRIMONI CIUTADÀ

A càrrec d'Arnau Monterde Mateo, director de Serveis de Participació i Innovació Democràtica de l'Ajuntament de Barcelona.

Arnau Monterde explica que el programa de [Patrimoni Ciutadà](#) es va crear el 2016 amb l'objectiu de proporcionar seguretat jurídica i un marc comú a les cessions d'espais municipals a entitats comunitàries.

El programa es basa en dos eixos principals: [la gestió cívica](#), que engloba unes seixanta experiències amb suport econòmic i conveni, i la [cessió d'espais](#) regulada per una [instrucció municipal](#).

Va posar especial èmfasi en el [balanç comunitari](#), una eina d'autoavaluació dissenyada conjuntament amb el sector que permet a les entitats valorar la seva capacitat per generar comunitat, participació, impacte social i arrelament al territori. Monterde va destacar que aquest instrument no només serveix per avaluar, sinó també com a eina de **transformació interna i de pedagogia**, especialment útil per acompanyar entitats amb models de gestió més tradicionals cap a pràctiques més comunitàries.

Alhora reconeix reptes estructurals pendents, com la precarietat laboral en alguns equipaments, la manca de recursos per al manteniment del patrimoni cedit i la necessitat de [generar jurisprudència administrativa](#) sòlida que protegeixi el model davant de possibles impugnacions. En aquest sentit, remarca que la institucionalització d'aquestes pràctiques és fonamental per garantir-ne la continuïtat més enllà dels cicles polítics.

COOPERATIVES MIXTES

A càrrec de Jaume Salmeron, exregidor de l'Ajuntament d'Arbúcies.

La intervenció comença exposant la trajectòria per impulsar una **cooperativa mixta** on l'administració local fos soci de ple dret. L'objectiu era clar: **treure les grans empreses** de la gestió dels serveis públics locals i traspasar-la a un model democràtic, de proximitat i centrat en les persones.

El projecte va néixer d'una anàlisi crítica del model d'externalització tradicional i d'una voluntat política ferma de **posar les persones al centre** de les polítiques públiques.

Salmeron va relatar com van treballar amb el Col·lectiu Ronda i amb l'Ajuntament de Barcelona en un estudi de viabilitat i jurídic per a la creació d'una cooperativa pública de gestió de serveis d'atenció a les persones, però el projecte es va veure **frenat per la inexistència d'un marc legal a Catalunya** que permetés aquesta figura jurídica específica.

Malgrat no aconseguir la cooperativa mixta en els termes previstos, Salmeron assenyala que el procés va deixar un important llegat i va contribuir decisivament a impulsar la necessitat de la futura Llei d'economia social i solidària. Com a resultat tangible, a Arbúcies es va constituir una cooperativa on l'Ajuntament participa com a soci col·laborador.

Acaba la intervenció amb una **reflexió sobre el context polític futur**, alertant que els propers anys podrien ser complexos i que l'economia social ha d'actuar com a **contrapès i xarxa de resistència** davant de possibles retallades en drets i serveis públics essencials.

POTENCIALITATS DE LA LLEI D'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

A càrrec de Guillem Llorens Gragera, president de l'Associació d'Economia Social de Catalunya (AESCAT) i Roser Hernández Gurrera, Subdirectora General d'ESSC.

Guillem Llorens centra la seva intervenció en el valor estratègic de la futura llei. Va explicar que, a diferència de la llei estatal del 2011 —que actua bàsicament com a catàleg de formes jurídiques—, la llei catalana pretén definir un model econòmic i dotar les administracions d'eines per promocionar-lo activament.

Destaca que la llei reconeix explícitament dues grans famílies d'actors: les entitats socioempresarials (com cooperatives o associacions) i les iniciatives comunitàries, que per primera vegada rebran un reconeixement legal sense necessitat d'una forma jurídica formal. Llorens posa un èmfasi especial en la **necessitat d'indicadors clars i mesurables** per acreditar els valors de l'economia social, com la democràcia interna o el retorn territorial. Aquest mecanisme, assenyala, servirà per "desemascarar" entitats falses que es disfressen d'economia social sense practicar-ne els valors reals.

Finalment, expressa una **autocrítica constructiva** sobre el sector, assenyalant que cal millorar la comunicació i apropar-se a aquella part de la població —potser un 30-40%—

que veu amb bons ulls el model, però encara no el practica. Fa una crida a treballar de manera més coordinada i a apropar el llenguatge a la ciutadania.

D'altra banda, Roser Hernández exposa la voluntat transversal de la futura llei, que obligarà tots els departaments de la Generalitat a incorporar la perspectiva de l'economia social a les seves polítiques. Detalla que la llei preveu la creació d'un **registre d'entitats** que hauran d'acreditar, mitjançant indicadors, el compliment dels seus principis. Mentre no s'aprovi el reglament definitiu d'aquest registre —procés que podria allargar-se fins a **36 mesos**—, les entitats ja reconegudes per la llei estatal gaudiran dels beneficis previstos.

Hernández destaca que la llei catalana està sent observada amb **interès a escala europea** i que pot esdevenir un referent. Acaba amb una crida a enfortir les xarxes territorials, com la XMESS i les comunaltats, per afermar el model davant de possibles canvis polítics i garantir la continuïtat de les polítiques públiques de suport.

TORN OBERT DE PARAULES

- **La lentitud dels tràmits administratius:** Roser Hernández reconeix que el reglament de la llei podria tardar fins a 36 mesos en aprovar-se, però recorda que hi ha una disposició transitòria que permet aplicar mesures a les entitats ja reconegudes.
- **Com pujar d'escala:** Arnau Monterde planteja que l'economia social ha de ser capaç d'assumir grans contractes públics i inversions, i que cal inventar fórmules de contractació que ho facilitin.
- **La importància de la transversalitat:** Jaume Salmeron insisteix que l'economia social ha d'entrar en tots els àmbits (energia, residus, neteja, cura...) i no quedar-se només en els sectors socials o culturals.

CLOENDA INSTITUCIONAL

A càrrec de David Bonvehí (director general d'Economia Social i Cooperatives).

David Bonvehí, director general d'Economia Social, el Solidaritat i les Cooperatives, comença la intervenció **felicitant els i les presents per la feina feta durant aquests darrers deu anys** i per l'èxit de l'espai de trobada i diàleg que representava la jornada.

En primer lloc, situa el debat en una perspectiva de conjunt, subratllant que l'economia social no només és un conjunt d'entitats, sinó un **model econòmic posat al servei de les persones i del territori**. En aquest marc, destaca el paper clau de les **comunalitats urbanes** com a dispositius que articulen una economia de proximitat, basada en la cura, el suport mutu i l'accés a béns essencials des de l'autoorganització ciutadana.

Al mateix temps, posa l'accent en la necessitat de **pensar en escala**. Defensa que, per competir en mercats més amplis i assumir grans encàrrecs públics, l'economia social necessita també cooperatives i entitats sòlides i amb capacitat de creixement. Cita com a exemples paradigmàtics les **grans cooperatives** com Abacus o Fedefarma, que malgrat la seva grandària han mantingut els seus principis fonamentals i el seu compromís amb el territori. Bonvehí remarca que aquest creixement no ha de ser un fi en si mateix, sinó una eina per ampliar l'impacte social, generar més ocupació de qualitat i incrementar el retorn al territori.

D'aquesta manera, insisteix en la **complementarietat i intercooperació** entre models: les estructures grans poden donar servei a escala metropolitana o comarcal, mentre que les iniciatives comunitàries asseguruen l'arrelament local, la participació directa i la innovació des de baix. Aquesta visió integradora la va vincular a la **Llei d'economia social i solidària** actualment en tràmit.

També afegeix una **reflexió institucional**, afirmant que, en el proper govern, la Direcció General d'Economia Social no hauria de dependre només del Departament d'Empresa i Treball, sinó que tindria més sentit en un departament com Presidència i Economia, perquè l'ESS hauria de ser més transversal, i els programes d'economia social van més enllà dels resultats empresarials, de creació d'activitat econòmica i empreses, i incorpora una mirada més social i de territori.

Per acabar, tanca la intervenció amb una **crida a l'ambició col·lectiva del sector**, convidant a superar la por a l'escala i aspirar a gestionar serveis públics essencials, competint amb els oligopolis privats i demostrant que un model econòmic diferent és viable, eficient socialment i capaç de retornar valor a la comunitat sense traïr els principis de justícia, democràcia i retorn social.

COMUNALITATS
URBANES

XARXA DE MUNICIPIS
PER L'ECONOMIA
SOCIAL I SOLIDÀRIA
XMESS

Jornada COM IMPULSEM LA COL·LABORACIÓ PÚBLICA COMUNITÀRIA ALS NOSTRES MUNICIPIS?

Experiències, reptes i oportunitats d'un model
innovador en l'ús i gestió dels béns públics

PROGRAMA:

09:30h — Acollida.

09:45h — Benvinguda Institucional, a càrrec de l'Aj. de Manresa i la DGESSC.

10:00h — Introducció, amb la XMESS i l'Oficina de les Comunalitats Urbanes.

10:15h — La col·laboració pública-comunitària en la gestió de recursos i serveis.

Ponència inicial a càrrec de l'IDRA -Oficina de les Comunalitats Urbanes.

11:00h — Pausa -cafè

11:30h — Experiències de gestió comunitària al territori:

- Escorxador de l'Armentera, amb en Lluís Vila Camps, de l'Associació de Productors i Elaboradors Ecològics de Girona.
- L'obradora de Manresa, amb l'Alba Alsina, tècnica de l'Anella Verda de l'Ajuntament de Manresa i na Xell Saus, de L'Obradora SCCL.
- Ateneu Popular de Salt, amb na Judit Font, membre del grup motor, i Toni Vidal, Tercer Tinent d'Alcalde de Salt.
- Retorn Social de Can Batlló, amb Mauro Castro de l'IDRA.

Modera: Lola Martínez, de l'Aj. d'Ampostes, la XMESS, i la Comunalitat de l'Era.

13:30h — Reptes i oportunitats de la col·laboració pública-comunitària en l'ESS.

- Patrimoni ciutadà, amb n'Arnau Monterde, Director de Serveis de Participació i Innovació Democràtica de l'Ajuntament de Barcelona.
- Cooperatives mixtes, amb en Jaume Salmeron, exregidor de l'Ajuntament d'Arbúcies.
- Potencialitats de la Llei ESS, amb na Roser Hernández, Subdirectora General d'Economia Social i Solidària i les Cooperatives, i Guillem Llorens, President de l'AESCAT (Associació Economia Social de Catalunya).

Modera: Bernat Marquilles de la Comunalitat de Manresa.

15:00 — Cloenda*.

*A partir de les 15:00, possibilitat de dinar i fer una visita a espais de gestió comunitària i de l'ESS de Manresa.

Dijous 5 de juny,
09:30h — 15:00h

Palau Firal de Manresa

Inscripció prèvia [AQUÍ](#)

XMESS
XARXA DE MUNICIPIS
PER L'ECONOMIA
SOCIAL I SOLIDÀRIA

COMUNALITATS
URBANES

Ajuntament
de Manresa

economia
social

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

CONCLUSIONS I APRENTATGES PRINCIPALS

La jornada «Com impulsem la col·laboració publicocomunitària als nostres municipis?», organitzada per la XMESS i l'Oficina Tècnica de les Comunalitats Urbanes amb la col·laboració de l'Ajuntament de Manresa, ha reunit representants municipals, tècnics, entitats i projectes comunitaris. L'objectiu era compartir marcs conceptuals, eines i experiències pràctiques per avançar en models de **col·laboració publicocomunitària** en la gestió de recursos, serveis i infraestructures locals.

La jornada va mostrar que la col·laboració publicocomunitària està arrelada al territori. És capaç de generar cohesió social, innovació democràtica i activitat econòmica local i que es basa en criteris de retorn social, corresponsabilitat i participació. Aquesta mena de col·laboració constitueix una alternativa viable als models de gestió pública directa o d'externalització mercantil, especialment en àmbits on la iniciativa comunitària aporta arrelament territorial, innovació social i capacitat de resposta davant de possibles crisis.

El debat va deixar clar que **no hi ha un únic model de gestió comunitària**. Hi ha diferents **graus i formes**, que van des de l'acompanyament veïnal fins a l'autogestió. Cal construir marcs estables de cooperació que reconguin la capacitat d'autoorganització ciutadana i la corresponsabilitat en la gestió del que és comú. Les experiències presentades com **l'Escorxador de l'Armentera, l'Obradora de Manresa o l'Ateneu Popular de Salt** van il·lustrar tant el potencial transformador d'aquests models com les seves fragilitats. Especialment, es van destacar la seguretat jurídica, la sostenibilitat econòmica i la necessitat de suport públic estable.

Finalment, la jornada va situar la **Llei catalana d'economia social i solidària** i iniciatives com el Patrimoni Ciutadà de Barcelona com a oportunitats clau per donar un marc, legitimitat i continuïtat a aquestes pràctiques. Això hauria d'anar acompanyat d'eines d'avaluació, pedagogia interna a les administracions i enfortiment de les xarxes municipals i territorials.

NUCLI CONCEPTUAL I VALOR AFEGIT

Aquesta forma de col·laboració en la gestió de recursos i serveis públics es diferencia de la contractació pública més tradicional (directa o via externalització) pel seu origen i objectius:

- **Origen ciutadà:** la iniciativa neix del teixit associatiu i veïnal, no de l'administració.
- **Enfocament en projectes, no en serveis obligatoris:** se centra a millorar la vida comunitària, que permet criteris de valor social més enllà de l'eficiència econòmica.
- **Graus de gestió flexible:** des de l'acompanyament veïnal fins a l'autogestió total, adaptant-se a cada context.
- **El seu valor afegit és únic:** enforteix el teixit comunitari, genera capacitat de resposta davant de crisis i implica la ciutadania en els afers públics, reforçant la idea que "la cosa pública ens pertany a totes".

APRENTATGES CLAU: COM IMPULSEM LA COL·LABORACIÓ PUBLICOCOMUNITÀRIA

Els debats i experiències de la jornada van condensar set aprenentatges fonamentals per a una col·laboració pública-comunitaria efectiva i sostenible:

1. La col·laboració publicocomunitària és un **ecosistema de models, no una recepta única**. La col·laboració es manifesta en un continu de fórmules. Va de l'acompanyament veïnal i la cogestió fins a la gestió comunitària pura o l'autogestió. S'han d'adaptar al context específic de cada territori i comunitat. L'èxit rau en la flexibilitat per trobar el grau de gestió compartida més adequat.
2. El seu valor central és comunitari, anant **més enllà de l'eficiència econòmica**. Aquests projectes generen cohesió social, arrelament territorial, participació ciutadana i resiliència davant de crisis com la pandèmia. Aquests valors defineixen el seu **impacte real**, però no són capturats pels criteris d'avaluació administratius tradicionals.

3. **La seguretat jurídica i la continuïtat són condicions indispensables.** La manca de marcs estables i de recursos plurianuals obliga les iniciatives a una negociació constant, posant en risc la seva viabilitat. És necessari "blindar" els models mitjançant eines com convenis de llarga durada o figures com la concessió administrativa amb criteris comunitaris.
4. Les **eines d'avaluació** són clau per legitimar i sostenir la col·laboració publicocomunitària. Instruments com el càlcul del retorn social, que demostra un retorn de 3 euros a la comunitat per cada euro públic, o el Balanç Comunitari del programa Patrimoni Ciutadà són decisius. Aquests tradueixen l'impacte comunitari en indicadors comprensibles per a l'administració. Això ajuda a dialogar amb secretaries i intervencions i a justificar concessions.
5. **L'administració ha d'assumir un rol actiu, no només reactiu.** No sempre hi ha una "comunitat organitzada" prèvia. L'administració pot i ha de ser un agent que impulsa i facilita, com va passar a Manresa amb l'Obradora. Això implica acompanyar i promoure processos comunitaris fins i tot sense una demanda explícita.
6. És imprescindible millorar la comunicació i **apropar el llenguatge a la ciutadania**. Com es va dir en el debat sobre la futura Llei d'ESS, cal "apropar-se a aquella part de la població —potser un 30-40%— que veu amb bons ulls el model, però encara no el practica". Això requereix un esforç conscient per explicar-se millor cap a fora, utilitzar un llenguatge proper i construir narratives que connectin amb les necessitats i valors compartits d'aquest sector de la població. El model s'ha de presentar com una oportunitat tangible i no com un conjunt d'iniciatives aïllades.
7. La continuïtat es construeix mitjançant **xarxes de suport mutu i intercooperació**. Espais com la XMESS i el programa de Comunalitats Urbanes es consoliden com a estratègia fonamental. Faciliten l'aprenentatge compartit, ofereixen suport tècnic i actuen com a xarxa de resistència i estabilitat davant de possibles canvis polítics. Això garanteix la continuïtat de les polítiques de foment de l'ESS més enllà dels cicles electorals.

El 5 de juny de 2025, el Recinte Firal de Manresa va acollir la Jornada “Com Impulsem la Col·laboració Pública Comunitària als nostres Municipis?”, un esdeveniment pioner coorganitzat per la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (XMESS) i l'Oficina Tècnica de Comunalitats Urbanes de la Direcció General d'Economia Social i de les Cooperatives.

Plantejada des de la necessitat de trobar fórmules efectives per a l'aliança entre administracions locals i iniciatives ciutadanes, la Jornada es va centrar en la col·laboració publicocomunitària com a eina estratègica per a la millora dels serveis, la cohesió social i la construcció d'una economia social i solidària. El debat va permetre reflexionar entorn de les oportunitats i els reptes d'aquest model, des de la seva definició conceptual i els seus diversos graus d'aplicació (acompanyament, cogestió, gestió comunitària) fins a les eines pràctiques per avaluar-ne l'impacte, com el balanç comunitari o el càlcul del retorn social, i garantir-ne la sostenibilitat jurídica i financera.

Aquest document que teniu a les mans és fruit de l'esforç col·lectiu dels participants i les entitats organitzadores. Recull les ponències, les experiències territorials presentades —com l'Escorxador de l'Armentera, l'Obradora de Manresa i l'Ateneu Popular de Salt— i les reflexions i aprenentatges sorgits del diàleg, amb la voluntat de posar a l'abast de les administracions locals i les entitats comunitàries un recurs útil per avançar en la implementació d'aliances públiques-comunitaris fructíferes.

L'edició d'aquest material ha estat possible gràcies al CONVENI subvencional signat entre el Departament d'Empresa i Treball i la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària, per al foment de l'economia social i solidària (ESS) a Catalunya, per dur a terme accions de difusió i impuls de les polítiques públiques locals de foment de l'ESS de manera coordinada i complementària durant els anys 2024 i 2025.

